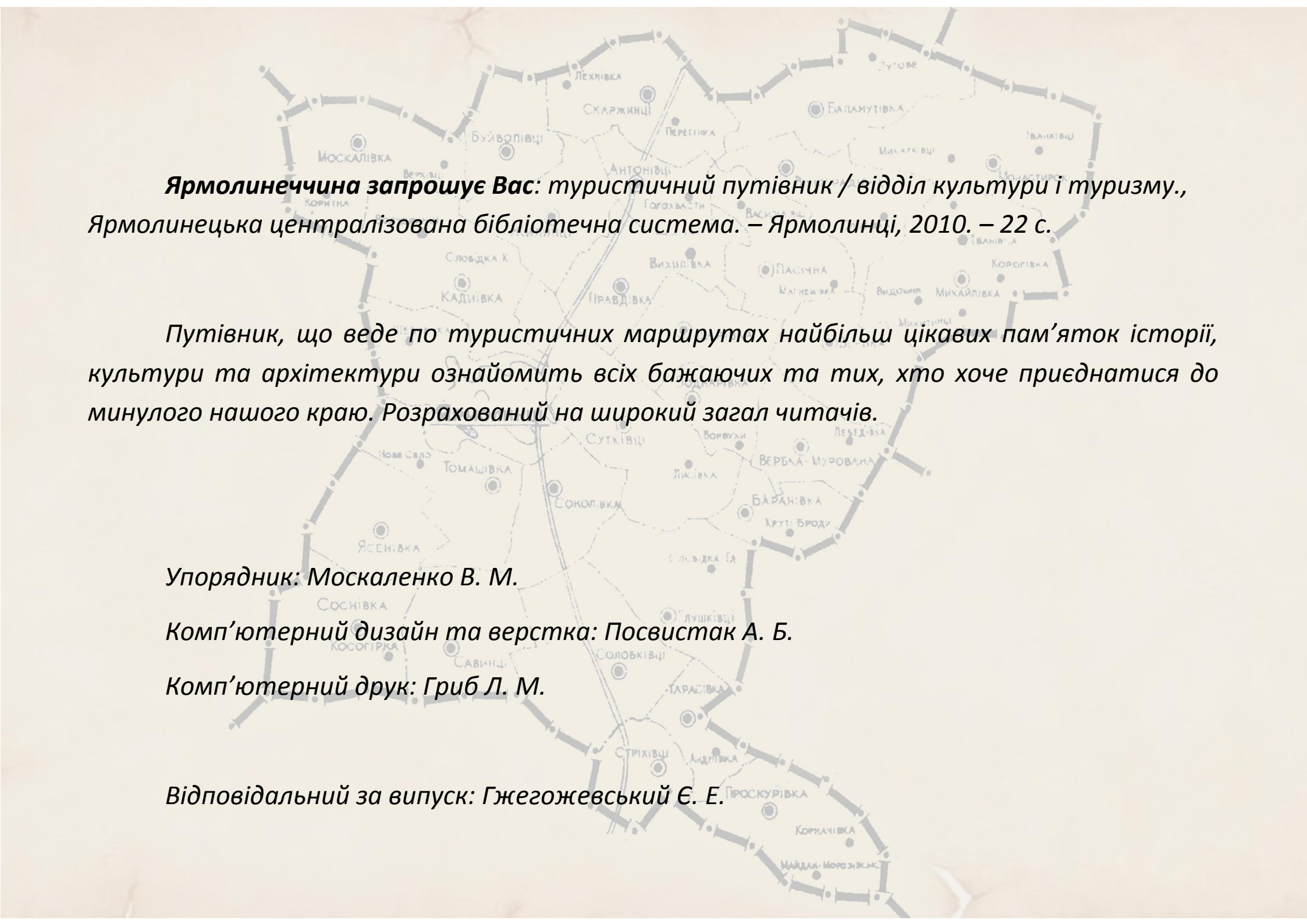

**ЯРМОЛИНЕЧЧИНА
ЗАПРОШУЄ ВАС**

***Ярмолинеччина запрошує Вас: туристичний путівник / відділ культури і туризму.,
Ярмолинецька централізована бібліотечна система. – Ярмолинці, 2010. – 22 с.***

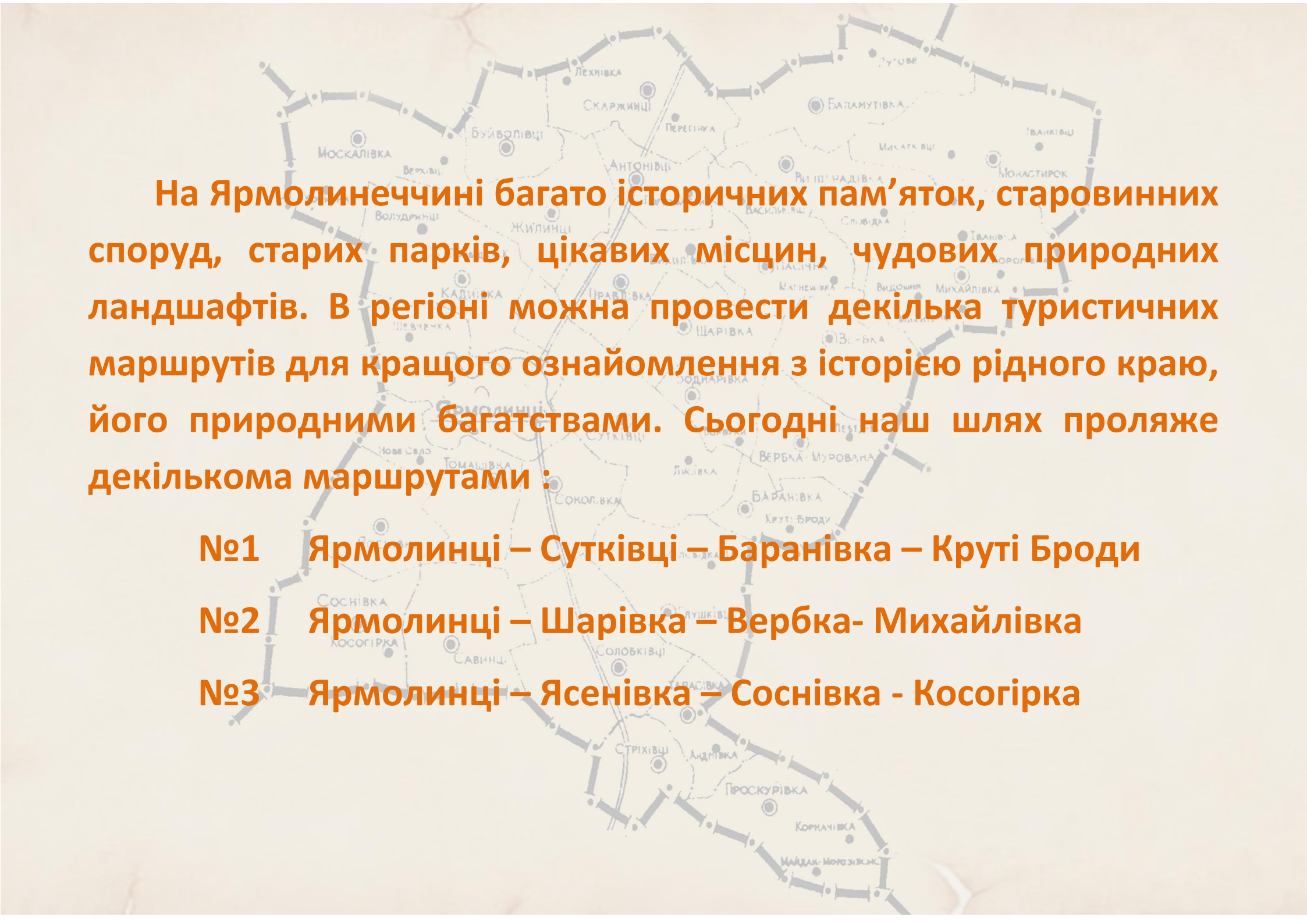
Путівник, що веде по туристичних маршрутах найбільш цікавих пам'яток історії, культури та архітектури ознайомить всіх бажаючих та тих, хто хоче приєднатися до минулого нашого краю. Розрахований на широкий загал читачів.

Упорядник: Москаленко В. М.

Комп'ютерний дизайн та верстка: Посвистак А. Б.

Комп'ютерний друк: Гриб Л. М.

Відповідальний за випуск: Гжегожевський Є. Е.

На Ярмолинеччині багато історичних пам'яток, старовинних споруд, старих парків, цікавих місцин, чудових природних ландшафтів. В регіоні можна провести декілька туристичних маршрутів для кращого ознайомлення з історією рідного краю, його природними багатствами. Сьогодні наш шлях проляже декількома маршрутами :

№1 Ярмолинці – Сутківці – Баранівка – Круті Броди

№2 Ярмолинці – Шарівка – Вербка- Михайлівка

№3 Ярмолинці – Ясенівка – Соснівка - Косогірка

Маршрут №1:

Ярмолинці — Сутківці — Баранівка — Круті Броди

Містечко Ярмолинці розташоване на туристичній трасі Хмельницький — Кам'янець-Подільський. Перша згадка про нього датується 1400 роком. Довгий час тут правили пани Ярмолинські і пани Орловські. До наших днів збереглися частина монастиря ченців-бернардинців початку XVIII ст. та костел Петра і Павла, збудований графом Адамом Орловським. За зразок був взятий Варшавський Бернардинський храм, але меншого розміру. Костел знаходиться в районі бувших Ярмаркових площ. Ярмолинці в XIX ст. славилися своїми ярмарками, на яких побували такі видатні постаті, як гетьман Б. Хмельницький та художник-баталіст Франц Рубо.

Село Сутківці лежало на Кучманському шляху і часто ставало об'єктом спустошливих набігів. У Сутківцях знаходиться видатна пам'ятка української архітектури – Покровська церква оборонного типу, яка була збудована ще в 1476 році. До речі, подібних споруд набереться небагато по всій Європі. Потрапивши до Сутковець, що розташовані в природних ярах, не можна не відвідати і середньовічний замок, зведений на сусідній горі. Який датується кінцем XIV ст. До наших днів збереглася лише одна з оборонних веж та рештки двох інших.

Село Баранівка згадується в історичних документах кінця XV ст., хоча на його околицях виявленні залишки поселень трипільської культури та скіфських часів. З давніх-давен село відоме своїми рудопальнями. Місцевість була багатою й на поклади фосфоритів. Тут зберігся колишній маєток панів

Баранецьких. При в'їзді до села знаходиться один з геодезичних знаків об'єкту Всесвітньої культурної спадщини ЮНЕСКО (Дуги Струве), розташованих на території України.

Село Круті Броди розташоване в гористій місцевості. Поселення точно відповідає своїй назві, вкрите крутими пагорбами. Поблизу села знаходились рудопальні шахти, які були закриті після В.В. війни. В напрямку села Баранівка знаходиться могильник, об'єкт археології. Ці два села славляться своєю неповторною природою. Їх можна з впевненістю називати «маленькими Карпатами».

Маршрут №2: Ярмолинці — Шарівка — Вербка — Михайлівка

Село Шарівка розташоване за 10 км. від Ярмолинець і за 3 км. від туристичної траси Хмельницький — Кам'янець-Подільський. На території Шарівки археологами виявлені залишки поселень трипільської культури та давньоруського городища. В селі знаходиться Покровська церква-замок XIV — XVI ст.. Вона стоїть на південній околиці села. Ця унікальна пам'ятка мурованої оборонної архітектури — репрезентує тип межового триконхового храму, генеза якого досі не з'ясована. Зараз недалеко від церкви зустрічаються провалля — підземні переходи, які рили турки.

В кінці XIX ст. пан Філімінський навколо свого

будинку розбив чудовий парк. Огорожа і парк збереглися до цього часу, а також камінні амбари та стайні.

Село Вербка. Перша згадка про село датована XIII ст. За переказами раніше с. Вербка мало назву Зелена Вербка і розташовувалось на схід за 2-3 км. від теперішнього села. Впродовж багатьох років в урочищі Безодня знаходять знаряддя праці з каменю, крем'яні ножі, фрагменти гончарних виробів. Бездоріжжя та навколишні ліси рятували жителів села від ворогів. До наших днів зберігся панський парк з частиною кам'яних мурів і великий палац (будинок).

Село Михайлівка в минулому мало декілька назв: XVI-XVII ст. – м. Микитин, XVIII ст. – Михалпиль, потім Михампіль. На території села виявлено поселення трипільської культури та ранньослов'янського періоду. У 1672 р. Микитин, як інші міста Поділля, було загарбано турками. Після повернення

Поділля під владу Польщі місто і землі перейшли у власність коронному писареві Михайлу Ревуському, який назвав поселення своїм іменем – Михалпіль.

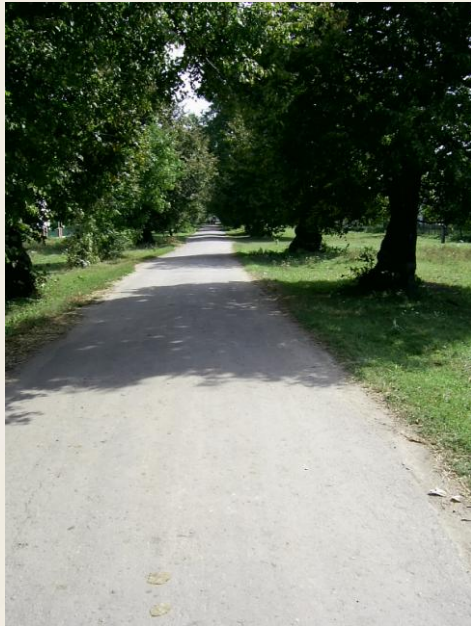
Поблизу Михайлівки в с. Микитинці народився корифей української літератури Кость Гордієнко. В михайлівській школі створено музей видатного земляка – літописця нашого подільського села.

Маршрут №3:

Ярмолинці — Ясенівка — Соснівка — Косогірка

Село Ясенівка. Одним із тутешніх землевласників був Францішек Марковський (1727-1806 р.р.) Залишив помітний слід в родовому помісті с. Ясенівка. Так у 1760 році вибудував садибний палац – один із найстаріших на Поділлі, який мав досить гарний зовнішній вигляд. Вела до палацу липова алея, яка частково збереглася до нині.

Гордились Марковські бібліотекою. В ній налічувалося понад 1000 томів історичної, геральдичної та мемуарної літератури.

Книги шанувалися наступними поколіннями. Перед

Першою світовою війною власниця села Ядвіга Залевська подарувала частину фонду бібліотеки у Львів. Сюди ж передала 200 одиниць різних документів з XVIII століття, а також королівські та гетьманські автографи.

З усього того, що було пов'язано з Францішеком Марковським залишилася частина липової алеї та деяка частина допоміжних будівель.

Село Соснівка. Перші літописні згадки про село Соснівка (селище Куява) сягають XV століття. Що стосується назви, то за переказами старожилів першою на цьому місці поселилася поміщиця, яка була крива на ногу (кульгава).

Що стосується безпосередньо панської садиби та парку, які дійшли до наших днів, то вони з'явилися в кінці XIX століття. Маєток складався з двох, майже однакових частин – одно та двоповерхової. З боку паркового фасаду будівлю прикрашала статуя Божої Матері,

розташована в спеціальній ніші. З одного боку палац, який знаходився в обрамленні парку, оточували нескінченні сади, а з іншого – озера. Належало все це багатство поміщику Товкачу, який спеціалізувався на розведенні мисливських собак та арабських скакунів. На щастя майже весь будинок Товкачів дійшов до наших днів.

В даний час в ньому розташований дитячий санаторій «Куява».

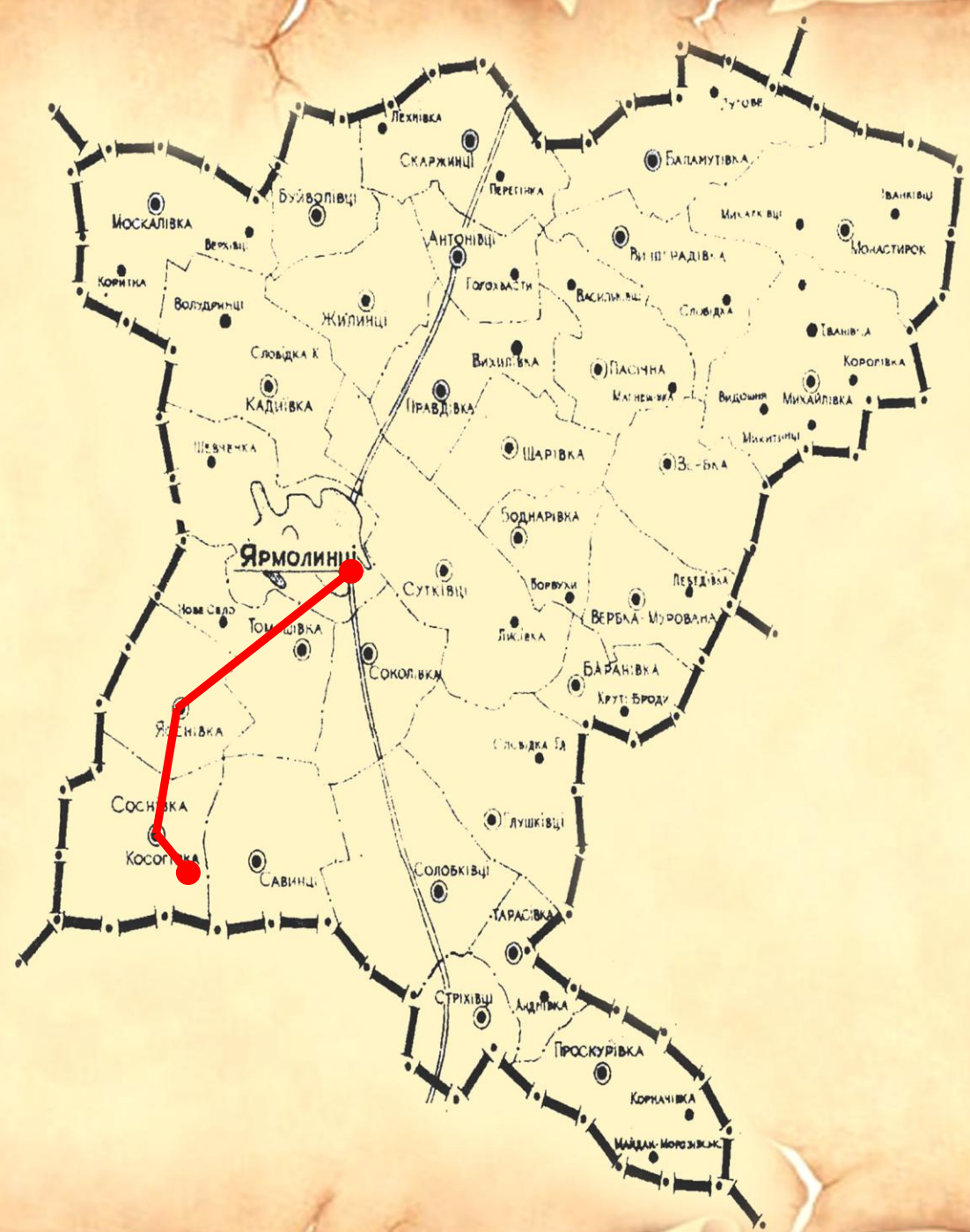
Село Косогірка (Фрампіль) з'явилося на початку XVIII століття завдяки важливому шляху з Кам'янця-Подільського на Проскурів. Центр містечка мав форму квадрата, на південному боці стояв розкішний будинок, а з трьох інших боків було близько 20-ти магазинів: тканини, борошно, промтоварні та інші, якими користувалися жителі багатьох навколишніх населених пунктів. А головна вулиця була зайнята довгим ланцюгом готелів (заїжджих дворів) для купців та візників.

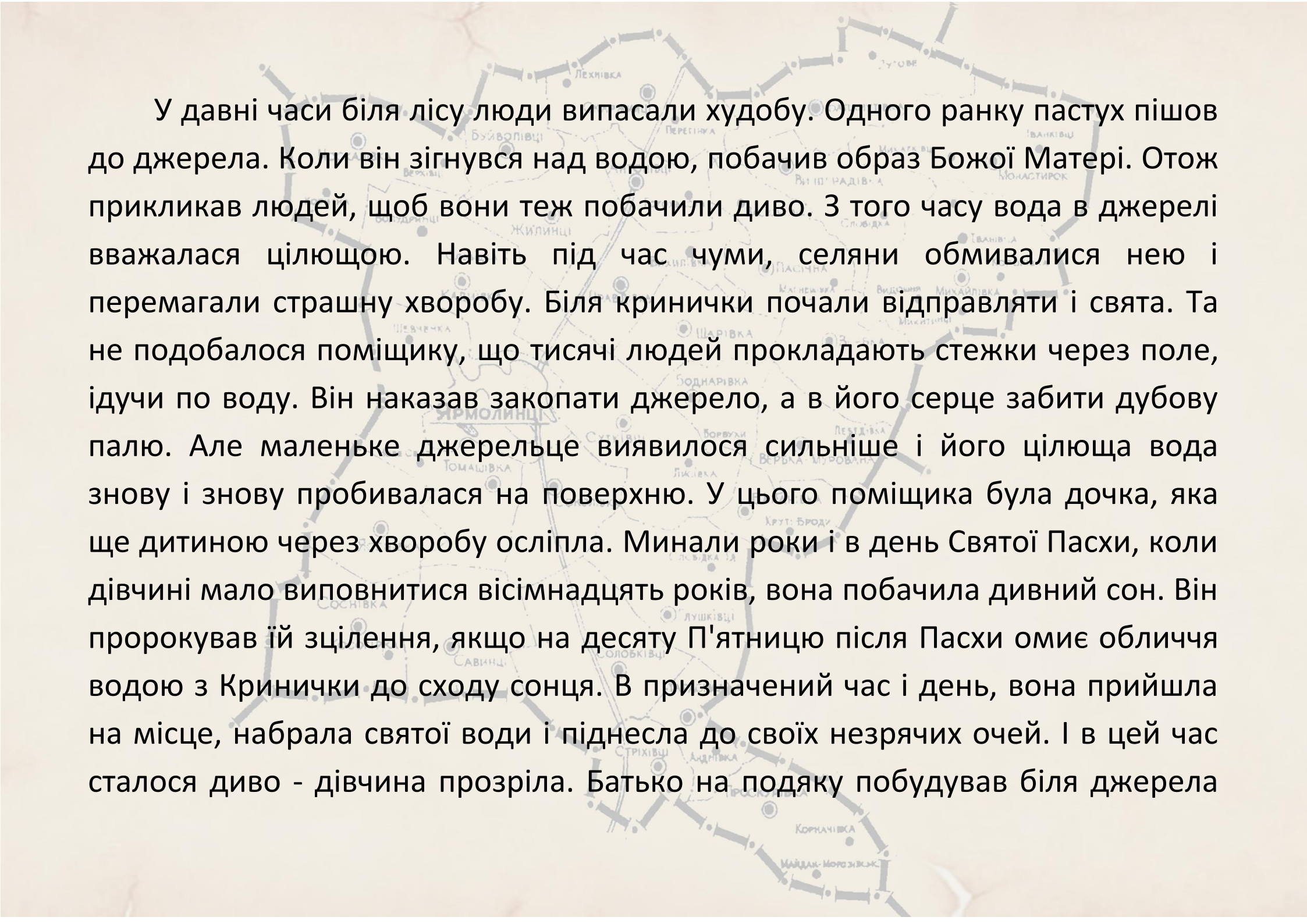
Перші поселенці з числа євреїв взялися за спорудження закусочних для селян, які приїжджали на торги.

Коли виникла ідея прокласти сучасну дорогу між Проскуровом та Кам'янець-Подільським, інженери запропонували власникам готелів та крамниць заплатити їм хабар 100 рублів золотом. Ті відмовились і спеціалісти проклали маршрут на 10 км. в сторону. Цей й привело до розорення власників цих закладів і занепаду містечка в цілому.

В містечку Фрампіль 5 жовтня 1802 року народився відомий польський поет, співець Поділля – Маурицій Гославський. Його творчість побудована на традиціях подільського села, доносить до наших днів слово поета-волелюба та романтика, вчителя, повстанця проти поневолення. На нього мали сильний вплив численні історичні пам'ятки Поділля, які він оспівував в своїх поезіях.

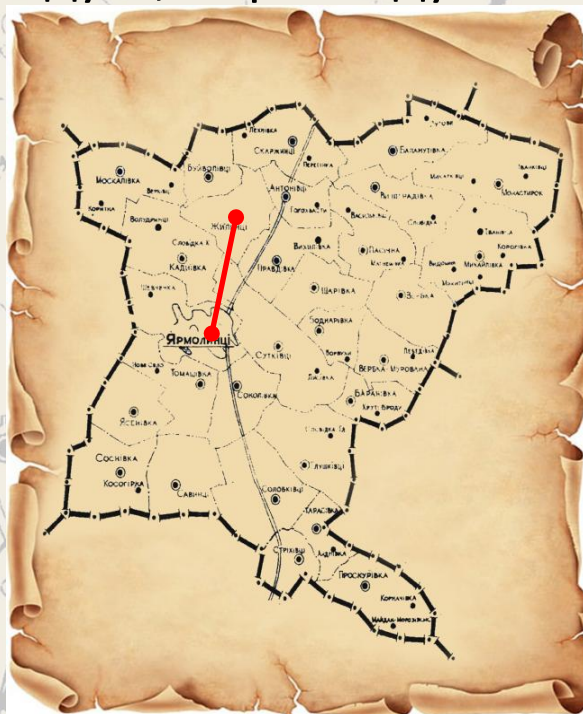

У давні часи біля лісу люди випасали худобу. Одного ранку пастух пішов до джерела. Коли він зігнувся над водою, побачив образ Божої Матері. Отож прикликав людей, щоб вони теж побачили диво. З того часу вода в джерелі вважалася цілющою. Навіть під час чуми, селяни обмивалися нею і перемагали страшну хворобу. Біля кринички почали відправляти і свята. Та не подобалося поміщику, що тисячі людей прокладають стежки через поле, ідучи по воду. Він наказав закопати джерело, а в його серце забити дубову палю. Але маленьке джерельце виявилось сильніше і його цілюща вода знову і знову пробивалася на поверхню. У цього поміщика була дочка, яка ще дитиною через хворобу осліпла. Минали роки і в день Святої Пасхи, коли дівчині мало виповнитися вісімнадцять років, вона побачила дивний сон. Він пророкував їй зцілення, якщо на десяту П'ятницю після Пасхи оміє обличчя водою з Кринички до сходу сонця. В призначений час і день, вона прийшла на місце, набрала святої води і піднесла до своїх незрячих очей. І в цей час сталося диво - дівчина прозріла. Батько на подяку побудував біля джерела

капличку. І стала Криничка місцем паломництва. Не одна знедолена людина знайшла тут свій порятунок.

За часів Радянської влади, коли розбирали церкви, джерело також закопували, заливали смолою, бетоном, закидали деревом. Ставили наряди міліції, виставляли загорожі, робили облави. Джерело ж наполегливо пробивалося крізь перепони, щоб знову приносити людям зцілення. Живе Криничка, напуває людей, лікує їх недуги, зігріває душі. Не губляться й досі польові стежки, що ведуть до неї.

с. Андріївка "Капличка Ганнусі"

На одній з галявин Андріївських просторів, де буйно зацвіла кульбаба, в обіймах розлогих верб, біля дзвінкоголосого потічку під шелестливим віттям у вічній зажурі заховалася капличка. У ній - вічний біль непоправної втрати,

життєва трагедія батька - місцевого мельника Матея Осадчука. Його єдину відраду, любу донечку Ганнусю, дівчину невимовної краси згубила... гадюка, її укус заподіяв смерть, закрити сонце, забрав молоде життя.

У той далекий 1906 рік з пеленою сліз на обличчі батько власними руками змайстрував з гіпсу скульптуру Ганни, вбрав у одяг український, повісив на шию коралі, влаштував у каплицю і стало те місце святиною для чоловіка, а згодом і для сільчан. Так

у Андріївці капличка святої Ганни. Пережила вона й період.
Щоправда, постать представленої заховали люди і збер
льського Будинку культури.
уло багато літ. Покинув грішну землю старий Матей. А Г
понад річечкою, воду у якій щороку освячують у день свя
ть сюди люд, пам'ятає про доньку та батька, який,
в її вічність.

